

УДК 376.015.311-053.4-056.264

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ
У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ**

Лепетченко М.В.
smilemvl85@gmail.com

Науково-методичний журнал «Логопедія»

Корекційна освіта України, та логопедія зокрема, є флагманом у розробці та впровадженні корекційних методик та програм, спрямованих на подолання провідного дефекту та супутніх розладів в осіб із порушеннями психофізичного розвитку. Логопедична корекція здійснюється не лише на логопедичних заняттях а й у корекційно-виховному процесі взагалі. Актуальною є проблема раціонального використання освітнього простору навчально-виховного закладу та ресурсів корекційно-виховного процесу. Зважаючи на те, що ігрова діяльність є провідним видом діяльності дітей дошкільного віку, цілком закономірним є її використання з метою гармонізуючого впливу на особистість дитини із порушеннями мовлення.

Дослідження вчених спрямовані на розробку проблем етіології, механізмів, симптоматики та корекції порушень мовлення (С. Конопляста, І. Мартиненко, Н. Пахомова, В. Тарасун, В. Тищенко, М. Шеремет та ін.). У галузі дошкільної освіти активно розробляються питання виховання та розвитку творчої особистості дитини-дошкільника (А. Богуш, Л. Березовська, Н. Водолага, Н.Гавриш та ін.). Означені тенденції наукових пошуків вирішальним чином вплинули на вибір проблематики нашого дослідження – питання творчого самовираження дошкільників із порушеннями мовлення.

Творче самовираження дошкільників із порушеннями мовлення ми визначаємо як процес індивідуального, неповторного вираження особистістю свого внутрішнього світу (переживань, емоцій, почуттів, думок, ідей, фантазій, бажань, інтересів та прагнень) у нешаблонній, новій та властивій їй формі.

Здатність до творчого самовираження розглядаємо як індивідуально-психологічну якість особистості, що дозволяє їй у соціально прийнятній формі оригінально, максимально повно, яскраво, вільно та

адекватно вербально та не вербально виражати свою індивідуальність із властивим їй неповторним внутрішнім світом (переживаннями, емоціями, почуттями, думками, ідеями, фантазіями, бажаннями, інтересами та прагненнями) у нешаблонній, новій та властивій тільки їй формі.

Здатність до творчого самовираження розглядаємо як полікомпонентне системне явище (серед компонентів якого – мотиваційний, когнітивний та емоційно-експресивний компоненти) для успішної реалізації якого необхідною є єдність внутрішніх психологічних якостей та властивостей особистості та зовнішніх умов, у яких вони формуються, розвиваються та вдосконалюються.

Аналіз наукової літератури та результати експериментального дослідження довели, що діти дошкільного віку із порушеннями мовлення потребують спеціально організованого корекційно-розвивального впливу, реалізованого спеціальною методикою формування здатності до творчого самовираження, основним засобом якого нами обрано процес інсценування казки. Формування здатності до творчого самовираження у дошкільників із порушеннями мовлення у процесі інсценування казки передбачає створення та дотримання таких педагогічних умов:

1. Раціональне поєднання та комплексна реалізація основних напрямків корекційного логопедичного впливу та інсценування казки шляхом занурення дітей в активну театралізовану діяльність з метою:

- розвитку та корекції мовлення;
- розвитку когнітивних процесів;
- розвитку мотиваційної та емоційно-експресивної сфер дошкільників із порушеннями мовлення.

2. Збагачення позитивного досвіду творчого самовираження дошкільників із порушеннями мовлення шляхом стимулювання,

заохочення та схвалення індивідуальної свободи творчого самовираження у процесі інсценування казки.

Л. Березовська, спираючись на дослідження Н. Андрюшиної, Є. Бондаревської, Л. Виготського, Р. Чумічевої, зазначає, що суттєвою ознакою самовираження є індивідуальна творча свобода особистості. Науковці розглядають її як якість внутрішнього світу людини, пов'язану з раціональною, емоційно-чуттєвою, вольовою сферою особистості; мірою її свободи, життєтворчості та визначають як «базис особистісної культури, що увібрав цінності пізнання, перетворення переживання» [2, с. 103].

Отже, **індивідуальну свободу творчого самовираження** розглядаємо як вільний, проте такий, що не обмежує свободи інших суб'єктів взаємодії, вибір дитиною адекватних засобів творчого самовираження (мовних та немовних), що відповідають особистісним особливостям дитини, а не шаблонам, кліше, що нав'язуються їй ззовні. Відповідно, корекційно-освітній процес має бути індивідуалізованим, таким, що дозволить виявити та врахувати не лише особливості, обумовлені порушеннями мовленнєвої системи, а й цілісну характеристику індивідуальності кожної дитини, її фізичні та психологічні особливості.

3. Створення позитивної мотивації до занять.

Спираючись на дослідження науковців (Н. Ветлугіна, Л. Виготський, Н. Гавриш, В. Давидов, О. Запорожець, О. Леонтєв, О. Матюшкін, В. Моляко, Т. Щербакова, В. Ямницький та ін.), творчість ми розглядаємо як діяльність та як рису особистості. Оскільки, як відомо, у структурі діяльності вагоме місце посідає мотиваційний компонент, особливого значення набуває мотивація творчої діяльності дитини, заохочення її до творчого самовираження. Необхідним є створення позитивної мотивації, урахування потреб дошкільників, однією з яких є потреба перетворити бажання, фантазію в реальність. Доведено, що задоволення означеної потреби досягається в ігровій діяльності. Гра дає можливість дітям опанувати засоби самовираження в невимушеній, опосередкованій формі. Саме в грі дошкільник

реалізує можливість діяти самостійно, активно. Відомо, що гра передбачає перевтілення, у грі дитина може приміряти на себе будь-яку роль за власним бажанням та вподобаннями. Атмосфера гри, радості, взаєморозуміння допомагає усунути емоції негативного характеру. Особливе значення має забезпечення емоційного комфорту, що створює ситуацію довіри, свободи, допомагає дитині почуватися впевнено, позбутися сором'язливості, страхів, зайвих хвилювань та сприяє виявленню особистісних якостей, відношень. Необхідно дбайливо та чуйно ставитися до особистісних проявів дошкільників, що можуть мати як вербальний, так і невербальний характер. Заохочення оригінальності, розкутості нададуть їм можливість відчутти не тільки свою особливість, але й сприятимуть прояву їх творчого потенціалу.

4. Стимуляція пізнавальної активності дітей.

Л. Виготський зазначав, що створення проблемних ситуацій, які передбачають звернення до актуального досвіду дитини та створення умов, які потребують нових комбінацій думок, стимулюють розвиток мислення, оскільки «мислення завжди виникає з утруднення. Думка виникає там, де поведінка зустрічає перешкоду» та сприяє внесенню творчого елемента в поведінку дитини, що робить її «різноманітною до невичерпності й складною до винятковості» [3, с.206-207, 208]. О. Матюшкін основним структурним компонентом у розвитку творчого потенціалу дітей вважає фактор проблемності [5], [6]. Створюючи у ігровій, руховій, мовленнєвій діяльності проблемну ситуацію, вирішення якої вимагає перетворення уже сформованих та засвоєних знань, вмінь та навичок, створення нових образів уяви на основі наявного досвіду, їх втілення у зовнішню форму (рух, міміку, позу, мовлення, інтонацію тощо) ми активізуємо мовлення, мислення, творчу уяву дітей.

5. Взаємозв'язок суб'єктів корекційно-виховного процесу.

Уміння дорослих (батьків, педагогів, логопеда та ін.) бути для дитини партнером у діяльності, плідно з нею співпрацювати, сприяє розвитку індивідуального самовираження дитини [1, с.124]. Відомо, що дорослий є

взірцем, еталоном у сприйнятті навколишньої дійсності дитиною: настрої, емоційна реакція, інтонації, висловлювання сприймаються дитиною як зразок для наслідування. Особливого значення набуває співпраця логопеда, вихователя та музичного керівника, інструктора з фізичного виховання, оскільки окремі вправи та ігри, елементи ігор та вправ методики формування здатності до творчого самовираження органічно включені у інші заняття та види діяльності: заняття з корекції та розвитку мовлення (розвиток лексики, граматики та зв'язного мовлення); ознайомлення із навколишнім (розширення та конкретизація знань та уявлень дітей про навколишню дійсність); музичні (слухання музичних творів до казок та визначення їх відповідності настрою; відтворення рухів та дій, що асоціюються з певною казкою та музикою), занять із фізичної культури та режимних моментів (тренування у координованості та спритності, точності дій та рухів; відтворення складних імітаційних рухів та дій). Необхідним є залучення батьків до творчих заходів як ДНЗ, групи, так і індивідуальних творчих завдань (читання нових казок, ілюстрування сцен казки). Зацікавленість дорослих діяльністю дітей, їх думками, бажаннями, спільне прослуховування й розповідання казок, підготовча робота з інсценування казки дозволяють дітям та дорослим пережити спільну радість, створюють відносини взаєморозуміння, сприяють виникненню довірчих відносин між педагогами й дітьми, розвитку різнобічних інтересів кожної дитини, є позитивним підкріпленням їх творчим проявам. Співтворчість дитини, батьків та педагогів не лише сприяє виникненню довірчих відносин, але й створює ґрунт для реалізації нових форм спілкування з дітьми, реалізації індивідуального підходу, збагачує соціальний досвід дитини.

6. Гармонійне поєднання ініційованої дітьми та спеціально організованої творчої діяльності дошкільників із порушеннями мовлення.

Спираючись на дослідження Н. Гавриш, вважаємо принципово важливим у процесі формування здатності до творчого самовираження дотримання окресленої вимоги, «... адже у вільній діяльності дитина

здобуває досвід, який допомагає їй відчувати себе впевненіше в ситуації навчання, а також надає дитині необхідний (когнітивний і мовленнєвий) матеріал для подальшого його використання, комбінування в процесі творення» [4, с. 317]. Водночас, творчий процес можливий лише тоді, коли виникає потреба в ньому, коли дитина готова до здійснення певних творчих проявів поза заняттями. Дослідниця зазначає: «У спеціально організованій, регламентованій і мотивованій педагогом навчальній ситуації вихователь готує дітей до творчої діяльності, а сам творчий акт в окремої дитини може виникнути і розгорнутися значно пізніше в результаті якогось поштовху, що стає пусковим механізмом цього творчого акту, збуджує творчу активність особистості» [4, с. 287].

У корекційно-виховний процес необхідно органічно включити заняття, ігри та вправи, змістом яких є розв'язання різноманітних творчих завдань за змістом казок. Оскільки творче самовираження передбачає відображення внутрішнього світу дитини, принципово важливою є побудова дитино-центрованого педагогічного процесу, що дозволить змістити акценти із засвоєння дитиною знань, умінь та навичок на розвиток та корекцію її особистості; змістить пріоритет із продукту творчості на сам процес творчості. Надзвичайно цінним є не тільки те, як у дитини вийшло створити образ певного героя, передати його характер та динаміку й логіку розвитку подій, а те, яким чином відбувся шлях дитини від сприймання казки до творчого самовираження: які труднощі вона мала у процесі виконання творчих завдань та яким чином вдалося їх подолати, що дитина відчувала, про що та як думала, що уявляла; які засоби творчого самовираження (мовні та немовні) використала.

Зміст методики формування здатності до творчого самовираження реалізується відповідно до загальної системи корекційних логопедичних занять із подолання мовленнєвого порушення та спрямований на корекцію мовленнєвих та немовленнєвих процесів у дошкільників із порушеннями мовлення у спеціально організованій творчій діяльності дітей. Корекційний напрям роботи ґрунтується на методологічних засадах

подолання загального недорозвитку мовлення у дошкільників (Н. Жукова, С. Конопляста, І. Марченко, О. Мастоюкова, Н. Манько, Н. Пахомова, Є. Соботович, В. Тарасун, Т. Філічева, М. Шеремет та ін.); в основі загально-розвивального напрямку лежить Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».

Основними напрямками методики формування здатності до творчого самовираження у дошкільників із порушеннями мовлення у процесі інсценування казки є розвиток необхідного психофізичного підґрунтя:

1. Розвиток та корекція мовлення та когнітивних процесів.

2. Розвиток мотиваційної та емоційно-експресивної сфер дошкільників із порушеннями мовлення (із ЗНМ).

3. Оволодіння дітьми засобами творчого самовираження.

Виходячи з аналізу науково-методичної літератури та матеріалів експериментального дослідження, виділяємо такі основні категорії, що потребують усвідомлення та засвоєння дітьми: зміст казки (через усвідомлення її форми та композиції); герої казки; засоби творчого самовираження.

Напрямки методики формування здатності до творчого самовираження є наскрізними на всіх етапах роботи, а означені категорії виступають основними змістовними лініями на всіх заняттях, у яких реалізуються завдання методики:

1. Формування мотивації до творчого самовираження.

2. Розвиток та корекція мовлення: фонетико-фонематичних процесів, лексико-граматичного ладу та зв'язного мовлення.

3. Розвиток уяви та мислення: образності, сукцесивних та симультанних синтезів, здатності встановлювати та розкривати причинно-наслідкові зв'язки, робити умовиводи.

4. Розвиток емоційно-експресивної сфери дитини: здатність розуміти емоційні стани людей та відповідно до них керувати власною поведінкою; вміння виражати власний емоційний стан, розуміти його причинність та наслідки.

5. Оволодіння засобами творчого

самовираження: мовними та немовними.

Реалізація завдань методики формування здатності до творчого самовираження здійснюється на заняттях із ознайомлення з художньою літературою, розвитку мовлення та у процесі спеціально організованої творчої діяльності дітей – творчих годин, змістом яких є творчі вправи, ігри та заняття (індивідуальні, підгрупові, фронтально-підгрупові); у процесі підготовки й проведення різноманітних святкових заходів та у нерегламентований час – самостійній художній та ігровій діяльності дітей. Корекція мовлення здійснюється на логопедичних заняттях, у які включені творчі вправи та ігри, передбачені методикою. Така організація творчої діяльності сприяє засвоєнню засобів творчого самовираження у всіх їх різноманітті в комплексі, системно. Зміст, використання методів і прийомів роботи, послідовність занять, ігор та вправ доцільно варіювати з урахуванням вимог до проведення корекційних занять, готовності та бажання дітей щодо прояву творчості, залежно від досвіду дошкільників та їх інтересів. Використання нового прийому навчання повинно спиратися на знання, засвоєні на попередньому етапі навчання, головним критерієм вибору завдань є їх доступність й урахування зони найближчого та актуального розвитку дитини. Роботу з казкою доцільно організовувати в цікавій дітям формі з використанням ігрових прийомів, що дозволяє дітям вдумливо віднестися до неї, творчо осмислити, знайти найбільш оптимальні способи вираження образу, передачі її змісту, а також відчутти глибоке, позитивне емоційне переживання. За умови такої організації роботи з казкою, вона виступає як невід'ємна частина життя дітей, що сприяє не лише формуванню, уточненню, узагальненню й закріпленню знань дітей про казку, але й за рахунок використання творчих завдань різного характеру допомагає перенесенню їх у процес інсценування.

Особлива увага повинна приділятися орієнтуванню на індивідуальні можливості кожної дитини, їх урахування і подальше розширення. Як відомо, ефективність корекційно-виховного впливу забезпечується єдністю зусиль фахівців освітнього процесу та

родини. Саме від активної участі батьків у житті та вихованні дитини, сприятливих умов виховання у родині, адекватності виховних впливів залежить успішне особистісне становлення дитини із порушеннями психофізичного розвитку, її особистісний розвиток [8], [7, с. 99]. Відповідно, окремим напрямом методики формування здатності до творчого самовираження є робота з батьками (бесіди, консультації), спрямована на їх залучення до активної участі у вихованні та навчанні дитини, розширення інформованості батьків про потенційні можливості дитини, перспективи її розвитку. Це дозволяє створити комфортну атмосферу для розвитку дитини в цілому, намітити ефективні шляхи формування здатності до творчого

самовираження кожної конкретної дитини. Робота з батьками здійснюється з урахуванням таких принципів (С. Миронова): партнерства; комплексного підходу до організації корекційно-педагогічного процесу; єдності діагностики і корекції; позитивної характеристики дитини; урахування стану, думки, досвіду батьків; поваги до батька та матері [7, с. 100].

Організований таким чином корекційно-виховний вплив дозволяє врахувати позитивні та негативні особливості розвитку дітей із порушеннями мовлення та сприяє формуванню та розвитку мовленнєвої діяльності, когнітивних процесів, емоційно-вольової сфери дітей із мовленнєвим дизонтогенезом.

Література

1. Аханькова Е. В. Использование приемов творческого рассказывания в процессе коррекционно-логопедической работы с детьми старшего дошкольного возраста с общим недоразвитием речи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Аханькова Е. В. М., -2004. – 209 с.
2. Березовська Л. І. Розвиток творчого мовленнєвого самовираження старших дошкільників в ігрових казкових ситуаціях : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Березовська Л. І. – О., 2004. – 218 с.
3. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Лев Выготский. // под ред. В. В. Давыдова. – М. : АСТ: Астрель: Хранитель, 2008. – 671, [1] с.
4. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному дитинстві : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Наталія Гавриш. – К., 2002. – 438 с.
5. Матюшкин А. М. Вопросы методики экспериментального исследования психологических закономерностей творческого мышления. / А. М. Матюшкин. // в кн. : Научное творчество. – М. : Наука, 1969. – С. 375 – 381.
6. Матюшкин А. М. Концепция творческой одаренности / А. М. Матюшкин. // Вопросы психологии. – 1989. – № 6. – С. 74–81.
7. Миронова С. П. Роль сім'ї та громадськості у розв'язанні проблем корекційної освіти. / С. П. Миронова // Науковий часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та психологія : зб. наук. пр. – К., 2009. – Вип. 14. – С. 98–101.
8. Мозгова Г. П. Позитивний психологічний клімат – передумова психосоматичного здоров'я та поведінки дитини / Г. П. Мозгова // Науковий часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. пр. – К., 2011. – Вип. 18. – С. 172–176.

References

1. Ahan'kova E. V. Ispol'zovanie priemov tvorcheskogo rasskazyvaniya v processe korrekcionno-logopedicheskoj raboty s det'mi starshego doshkol'nogo vozrasta s obshhim nedorazvitiem rechi : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.03 / Ahan'kova E. V. M., -2004. – 209 s.
2. Berezov'ska L. I. Rozvytok tvorchogo movlennjevoogo samovyrazhennja starshyh doshkil'nykiv v igrovyh kazkovyh situacijah : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Berezov'ska L. I. – O., 2004. – 218 s.
3. Vygotskij L. S. Pedagogicheskaja psihologija / Lev Vygotskij. // pod red. V. V. Davydova. – M. : AST: Astrel': Hranitel', 2008. – 671, [1] s.
4. Gavrysh N. V. Rozvytok movlennjevotvorchoi' dijal'nosti v doshkil'nomu dytynstvi : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.02 / Natalija Gavrysh. – K., 2002. – 438 s.
5. Matjushkin A. M. Voprosy metodiki jeksperimental'nogo issledovanija psihologicheskikh zakonomernostej tvorcheskogo myshlenija. / A. M. Matjushkin. // v kn. : Nauchnoe tvorcestvo. – M. : Nauka, 1969. – S. 375 – 381.
6. Matjushkin A. M. Konceptija tvorcheskogo odarennosti / A. M. Matjushkin. // Voprosy psihologii. – 1989. – № 6. – S. 74–81.
7. Myronova S. P. Rol' sim'i' ta gromads'kosti u rozv'jazanni problem korekcijnoi' osvity. / S. P. Myronova // Naukovyj chasop. NPU im. M. P. Dragomanova. Serija 19 : Korekcijna pedagogika ta psihologija : zb. nauk. pr. – K., 2009. – Vyp. 14. – S. 98–101.
8. Mozgova G. P. Pozytyvnyj psihologichnyj klimat –peredumova psyhosomatychnogo zdorov'ja ta povedinky dytyny / G. P. Mozgova // Naukovyj chasop. NPU im. M. P. Dragomanova. Serija 19 : Korekcijna pedagogika ta special'na psihologija : zb. nauk. pr. – K., 2011. – Vyp. 18. – S. 172–176.

Лепетченко М.В. Педагогічні умови формування здатності до творчого самовираження у дошкільників із порушеннями мовлення

Стаття присвячена розкриттю педагогічних умов формування здатності до творчого самовираження у дошкільників із порушеннями мовлення (раціональне поєднання та комплексна реалізація основних напрямків корекційного логопедичного впливу та інсценування казки; збагачення позитивного досвіду творчого самовираження дошкільників із порушеннями мовлення; створення позитивної мотивації до занять; стимуляція пізнавальної активності дітей; взаємозв'язок суб'єктів корекційно-виховного процесу; гармонійне поєднання ініційованої дітьми та спеціально організованої творчої діяльності дошкільників). Наведені результати аналізу спеціальної науково-методичної літератури з питань корекції мовленнєвого

дизонтогенезу, організації різноманітної творчої діяльності дошкільників та експериментального дослідження здатності до творчого самовираження у дітей із порушеннями мовлення. Розкрито механізм реалізації методики формування здатності до творчого самовираження у дошкільників із порушеннями мовлення у процесі інсценування казки. Виділені основні категорії (зміст казки, герої казки, засоби творчого самовираження), які повинні бути усвідомлені та засвоєні дітьми в ході корекційно-розвивального впливу. Визначені основні напрямки та завдання методики формування здатності до творчого самовираження у дошкільників із порушеннями мовлення у процесі інсценування казки. Обгрунтована значущість роботи з батьками, що забезпечує єдність зусиль фахівців освітнього процесу та родини, спрямованих на подолання порушень мовлення, супутніх розладів та всебічний гармонійний розвиток дитини з мовленнєвим дизонтогенезом.

Ключові слова: педагогічні умови, діти із порушеннями мовлення, здатність до творчого самовираження, творчість, інсценування казки, корекційно-виховний процес.

Лепетченко М.В. Педагогические условия формирования способности к творческому самовыражению у детей с нарушениями речи

Статья посвящена раскрытию педагогических условий формирования способности к творческому самовыражению у детей с нарушениями речи (рациональное сочетание и комплексная реализация основных направлений коррекционного логопедического воздействия и инсценировки сказки; обогащение положительного опыта творческого самовыражения дошкольников с нарушениями речи; создание положительной мотивации к занятиям; стимуляция познавательной активности детей; взаимосвязь субъектов коррекционно-воспитательного процесса; гармоничное сочетание инициированной детьми и специально организованной творческой деятельности дошкольников). Показаны результаты анализа специальной научно-методической литературы по вопросам коррекции речевого дизонтогенеза, организации разнообразной творческой деятельности дошкольников и экспериментального исследования способности к творческому самовыражению у детей с нарушениями речи. Раскрыт механизм реализации методики формирования способности к творческому самовыражению у детей с нарушениями речи в процессе инсценировки сказки. Выделены основные категории (содержание сказки, герои сказки, средства творческого самовыражения), осознание и усвоение детьми которых предполагается в ходе коррекционно-развивающего воздействия. Определены основные направления и задачи методики формирования способности к творческому самовыражению у детей с нарушениями речи в процессе инсценировки сказки. Обосновано значение специальной работы с родителями, что обеспечивает единство усилий специалистов образовательного процесса и семьи, направленных на преодоление нарушений речи, сопутствующих расстройств и всестороннее гармоничное развитие ребенка с речевым дизонтогенезом.

Ключевые слова: педагогические условия, дети с нарушениями речи, способность к творческому самовыражению, творчество, инсценировка сказки, коррекционно-воспитательный процесс.

Lepetchenko M.V. Pedagogical conditions of forming capacity for creative expression in preschoolers with speech disorders.

The article is concerned with the pedagogical conditions of forming capacity for creative self-expression in preschoolers with speech disorders (reasonable combination and complex implementation of the main ways of correctional speech therapy influence and staging tales; enrichment of preschoolers with speech disorders with positive experience of creative self-expression; creating positive motivation to lessons; stimulation of children's cognitive activity; the correlation of subjects of correctional and educational process, harmonious combination of creative activities initiated by pre-school children and specially organized for them). The article gives analysis results of special scientific and methodical literature on correction of speech dysontogenesis, organization of various creative activities for preschoolers and experimental research of capacity for creative self-expression in children with speech disorders. The mechanism of realization of the method of forming capacity for creative self-expression in preschoolers with speech disorders in the process of the tale dramatization has been discussed. The basic categories (the content and characters of fairy tales, means of creative self-expression) that require understanding and assimilation by children in the course of correctional and developmental influence have been determined. The main problem areas and tasks for the method of forming capacity for creative self-expression in preschoolers with speech disorders in the process of fairy-tale dramatization have been pointed out. The article grounds the importance of parents' involvement, that ensures unity of specialists and family effort in educational process aimed at overcoming speech disorders, related disorders and harmonious all-round development of children with speech dysontogenesis.

Keywords: pedagogical conditions, children with speech disorders, capacity for creative self-expression, creativity, staging tales, correctional and educational process.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2015 р.

Статтю прийнято до друку 18.07.2015 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М.К.